

16337.
MORBORUM, AD FOLLICULOS
SEBACEOS PERTINENTIUM, IN
JUSTUM ORDINEM REDIGEN-
DORUM AC DESCRIBENDO-
RUM, SPECIMEN.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

QUAM

CONSENSU ATQUE AUCTORITATE
AMPLISSIMI MEDICORUM ORDINIS

IN

UNIVERSITATE CAESAREA LITERA-
RUM DORPATENSI

PRO GRADU

DOCTORIS MEDICINAE

LEGITIME OBTINENDO

LOCO CONSUETO PALAM DEFENDET

AUCTOR

HENRICUS CAROLUS MYLICH,
CURONUS.



MITAVIAE,

EX OFFICINA J. F. STEFFENHAGEN ET FILII.

MDCCCXXVII.

PATRUO SUO

GODOFREDO HENRICO MYLICH

HASCE STUDIORUM PRIMITIAS

PATERNI EJUS AMORIS, CURAE ET BENEVOLEN-
TIAE MEMORIAM RECOLENS

PIA GRATAQUE MENTE OFFERT

AUCTOR.

Imprimatur,

ea conditione ut simulac typis excusa fuerit, antequam
distribuatur, septem exemplaria ei Collegio, cui
censura librorum mandata est, mittantur.

D. 15. Jan. 1827. D. Joannes Christianus Moier,
Censor.

D 12651

Introduction.

Parvae simplicesque glandulae, quae in tota cute externa, ne ipsa sebo, quod ab illis secernitur, careat, dispersae, majori tamen numero in facie, in parte pilosa capitis, in alis, inter pedum manuumque digitos, in penis clitoridisque praeputio et in nymphis reperiuntur, illae, sic dictae glandulae sebaceae seu cutaneae (vel etiam folliculi sebacei seu cutanei) pluribus morbis obnoxiae sunt, quos omnes, quot noti sunt, hac in tractatione recensere, describere et quoad naturam et indolem aequalem vel diversam inter se comparare, aut distinguere mihi proposui. De his folliculorum sebaceorum morbis vero recentiori tantam memoria mentionem facere pathologi inceperunt, quum antiqui Graecorum, Romanorum et Arabum medici, etsi nonnullos morbos, huc pertinentes, bene noverant, ipsos tamen folliculos sebaceos plane ignoraverint, imo temporibus haud adeo remotis nemo adhuc putaret, sedem horum morborum in his parvis cutis glandulis quaerendam esse. Neque etiam tem-

pore ipso, quo nunc vivimus, observationes hac de re ad finem jam perductas existimaverim, certum potius et exploratum habeo, phaenomena pathognomonica in cutis superficie vel nunc apparere, quorum ex affectione aliqua folliculorum sebaceorum originem e pathologorum coetu nemo hucusque suspicatus sit. Hoc vero nominatim de carbunculo valere arbitror, huiusque sententiae argumenta, cum de illo morbo disserendum erit, clarius exponam.

Uti folliculorum sebaceorum functio exigua tantum ad conservandam totius organismi sanitatem vi et efficacia gaudet, ita etiam eorum morbi non nisi modica reactionis vi totius corporis sanitatem turbare queunt, si a solo fere carbunculo discesseris, cujus processus morbosus tantae malignitatis esse solet, ut mox totus afficiatur organismus. At non omni folliculorum sebaceorum morbi carent momento, quippe qui, quamvis saepius etiam e causis nocentibus topicis primitus gignantur, praecipue tamen ex interno corporis statu morboso ortum ducant et quidem maxime e morbosa fluidorum mixtione; nam inde fit, ut quam saepissime per sympathiam dyscrasias varias comitentur, hinc haud raro ceu benignae metastases crisesque apparent. Quo nexu haec omnia cohaereant, non quidem explicatu mihi videtur difficile. Totam enim vitalitatem folliculorum sebaceorum, cum organa sint secernentia, e sanguinis mixtione et impetu pendere, necesse est, et quidem eo magis morbo

sanguinis irritamento affici illi debent, quum tam parva teneraque sint organa, neque tantam, quantam alia organa secernentia, energiam stimulo morboso opponere possint, cui eo frequentius obnoxii sunt, quum in cutis peripheria sedem habeant, quam saepissime igitur illos morboosi alicujus irritamenti impulsus patiantur, quos naturae vis medicatrix ad catem agere solet. Quodsi talis organismi status morbosus internus, e quo folliculorum sebaceorum morbi ortum ducunt, a medicis minime est negligendus, nec vitia haec localia levi cura erunt tractanda; quorum cum interna illa morbi conditione nexus medico praecipue respiciendus est, si curatio morborum, de quibus disseremus, ab illo requiritur, quod quidem saepissime fieri solet; nam cum plura eorum genera faciem imprimis obsidere turpemque reddere soleant, nemo certe tantum malum patienti feret animo, sed medici potius auxilium implorabit. Hoc loco, occasione nobis oblata, silentio praeterire non possumus, quantam et quam insignem, monente imprimis Celeberrimo Professore Struve, vim certa aliqua corporis conditio ad folliculorum sebaceorum morbos prognerandos exserere videatur. Hanc conditionem praesertim in ea vitae periodo cernere licet, qua corpus humanum ad functionum sexualium maturitatem pervenire nititur, earumque quam maxime impulsu et incitamento agitur. Haec sic se habere, sequentia docebunt, e quibus patebit, rationem aliquam consensualem et antagonisticam

inter partes systematis sexualis et parva secretionis organa folliculorum sebaceorum magna cum probabilitate statuendam videri. A re haud alienum duco, omnes, quibus folliculi sebacei obnoxii sunt, morbos, in tres redigere classes, quae sunt: 1) Classis morborum inflammatoriorum; 2) Classis morborum e vitiosa sebi cutanei secretionem orientium; et 3) Classis morborum, qui alienatam folliculorum structuram prae se ferunt. Quamquam in primi ordinis morbis secretionem etiam vitiosam esse oportet et in secundi ordinis serie, e contrario, morbi etiam ponendi sunt, qui inflammationis symptomata exhibent, nihilominus tamen, hanc meam folliculorum sebaceorum affectorum distinctionem accipiendam esse, credo. Nam si inflammationis et vitiosae secretionis symptomata simul apparent, ut divisio rite instituat, ejus morbi duntaxat ratio habenda videtur, qui primarius est, cuique alter modo tantum secundario accedit; morbos vero inflammatorios, quos ordini secundo adnumeravi, ex aliquo secretionis vitio originem ducere, demonstrari posse, spero.

Classis prima.

Morbi folliculorum sebaceorum inflammatorii.

Morbi folliculorum sebaceorum inflammatorii haud secus ac aliorum organorum inflammationes propriis certisque decursus legibus sunt adstricti,

quamvis plus vel minus etiam a via solita aberrant. Praecipue vero notatu dignum arbitror, quod omnes inflammationes eo manifesto tendant, ut glandulas, quas corripuerunt, destruant earumque ceteris cum partibus circumjacentibus vincula solvant, illasque ex organismo penitus removeant. Hujus rei causam e tam exigua parvorum organorum vitalitate et e laxa eorum cum cute conjunctione, telae cellularis ope effecta, deducendam esse, crediderim. Duas haec folliculorum sebaceorum affectorum classis complectitur morbi formas, nempe 1) furunculum et 2) carbunculum.

I. Furunculus.

Furunculi nomen adeptus est hic glandulae cutaneae morbus e magna doloris, quem excitare solet, vehementia. Graeci: *δορυ*; Arabes: *Aldemenuel* illum vocarunt; Cicolini Itolorum, *Clou*, *Furuncle*, Francogallorum, *Bluttschwär*, *Blutwissel*, *Blutäst*, *Biechbeule*, *Hundsnagel*, Germanorum nomina sunt, illi attributa.

Furunculum indicat tuberculum ambitum pisi magni, imo ovi columbini aequans, prominens, valde dolens et inflammatum, coloris intense rubri, quod in omnibus corporis partibus apparere potest et cui plerumque per suppurationem exitus imponitur. Quum diversitatem inter tubercula illa observemus pro magnitudine tumoris, profundiore inflammationis sede et pro diverso illorum decursu, hinc deducendo, duas furun-

culorum species jure statuere licet. Jam Galenus, Paulus et Avicenna, hoc discrimen faciendum esse, monuerunt. Galenus ¹⁾ his verbis opinionem suam pronunciavit: „Alius furunculus est benignus et mitis, qui solam cutem obsidet; alius malignus, qui altius descendit.“ Paulus ²⁾ vero tali modo: „Furunculorum est alius clemens alius maleficus; clemens quidem cum in sola cute coërit, maleficus autem curatuque difficilis cum, altius radicibus actis, in cutem erumpit.“ Nec minus Avicenna ³⁾ furunculorum diversitatem memorat brevibus his verbis: „Deteriores sunt, qui sunt profundiores.“ Ut furunculus ambitu minor a majoribus rite distinguatur, spurium eum solent appellare, quae vero denominatio non satis apta mihi videtur, cum convenientius furunculi majoris et furunculi minoris nominibus discernantur.

1) Furunculus major. Ortus ejus et decursus tali modo videtur describendus: Primum aliquo cutis loco dolorem aegrotus levem sentit simulque exiguum tumorem, inflammatione rubefactum, animadvertit. Ille tumor simul cum dolore magis magisque increscit atque tuberculum fit subconicum, durum, coloris intense rubri vel in coeruleum transeuntis, quod in quinque vel sex dierum spatio summam adipiscitur et quasi excultam amplitudinem, haud raro ovo columbino aequalem, tum vero digito tangenti calidum apparet vehementique ac urenti dolore, praecipue si in partibus sensibilibus sedem habet,

aegrotum exercet, ita ut, si homines sensibiles, praecipue infantes, hoc morbo afficiuntur, motus febriles convulsionesque saepius exoriri soleant. Cutis tumori vicina, sed nondum inflammata, simul tamen paulum intumescit. Postquam tumor inflammatus dolorque per aliquot dies eodem statu perseverarunt, jam pulsans sentitur posterior tumorque in apice mollior fieri incipit, ita ut, si premitur, fluctuatio jam aliqua observetur. Apex exigua puris copia impletur papulaeque parvulae adspexitur praebet. Haec interdum ab aegrotis, majorem materiae, intra versantis, copiam proventuram esse sperantibus, decerpitur, cum tamen non nisi parvula, papulae magnitudini respondens, cavitas hoc modo aperiatur. Cutis vero, papulam circumdantem, magis magisque mollescit atque tenuior redditur, tandemque rumpitur, quo facto, puris flavi et spissi quantitas, haud magna tamen, provenit, quae cum sanguine, postremo effluente, mixta apparet. Si fortiolem in tumorem adhibes pressionem, purus adeo sanguis ex eo evacuat. Ruptione facta, dolores, quorum tanta hucusque fuit vehementia, subito quam maxime mitigantur, durities vero sat magna adhuc circa ruptionis locum remanet. Suppuratione jam per duos vel tres dies producta, massa quaedam albidogrisea, epistomio similis, qua de causa germana lingua *Eiterstock*, *Eiterpfropf*, latina nucleus seu ventriculus furunculi nominatur, in tumoris cavitate soluta apparet, ita ut vel sponte extrudatur, vel

facile evelli possit, quo facto, sanguinis exigua quantitas succedere solet. Hoc impedimento remoto, tota tumoris cavitas perspicue visui se offert. Illa massa, modo descripta, tendinis albi particulam specie sua refert habetque tenuis pennae crassitudinem longitudinemque dimidii forsan pollicis, atque nil nisi folliculum cutaneum ipsum, necrosi destructum cum adhaerente tela cellulari nobis exhibet. Haec si acciderint, suppuratio paullatim evanescit, tumoris parietes sibi invicem appropinquantur et absque granulationis adjumento cito coalescunt. Quae remanserunt, durities et rubor, paullatim sponte removentur, quo facto vel nullum omnino morbi praegressi vestigium, vel locus paullum depressus sub cicatricis forma relinquitur. Si prius, quam fluctuatio sensibus percipitur, furunculus aperitur, totus, qui necessarius videtur, processus tardiolem capit progressum, inflammatio vehementior fit atque dolentior, suppuratio serius perficitur, puris quantitas quoque magis exigua est et folliculi solutio ac remotio valde protrahitur. Evenit etiam, quod passim observatum est, ut furunculus exortus in suppurationem haud transeat, sed sine ruptione tumoris resolvatur; raro tamen hoc accidit, si vero acciderit, prominentia aliqua indurata vel sine vel cum inflammatione in loco affecto remanere solet, quae plurimis in casibus inflammatione denuo corripitur, tum vero in suppurationis exitum convertitur. Casus rarissimi exstant, ubi sine suppuratione indurata, quae remansit, pro-

minentia, inflammatione exorta, plana discutitur. Haec furunculorum species saepissime in tergo, in brachiis, femoribus et natibus prorumpere solet.

2) *Furunculus minor.* Amplissimam hujus tumoris descriptionem Celeberrimus dedit Fosbrooke⁴⁾, his quidem verbis: „Signa levioris istius morbi sunt: tumor lenticulatus, coloris e rubro subnigri; inflammatio intensiva et concentrata. Si parva haec tubercula in primo suppurativae inflammationis stadio premuntur, seri pellucidi, quod sine dubio lymphæ conglutabilis est, quantitas effunditur. Tale tuberculum tarde maturescit pusque primum in parva aliqua, flava centrumque obsidenti eminentia apparet, dum simul locus, illam circumdans et processu inflammatorio circumscriptus, in debili adhuc actione inflammatoria versatur atque durus et firmus est. *Materiae*, quae evacuatur, quantitas haud magna est et in plurimis casibus, ubi minus manifesta inflammationis symptomata in superficie patent, tanti inflammatio intus vigoris esse videtur, ut etiam tela cellularis morbi particeps fiat parvaeque instar crustae (sine dubio massam, quam nucleum furunculi nominavimus, intelligi vult) solvatur. Cavitate, nunc per telae cellularis solutionem exorta, rursus repleta et inflammatione evanescente, vasis resorbentibus aliquo temporis spatio opus est ad loci concretionem removendam; plerumque etiam tarditas aliqua circulationis, cæruleo partis conspissatae adpectu se pro-

dens, relinquitur.“ Affirmat porro auctor noster alio loco suae de furunculo minori tractationis: „Si hujus formae tubercula in quacunq[ue] decursus periodo exprimuntur atque parva albaque illa membraña e centro evellitur, inflammationem plerumque evanescere. Saepissime haec furunculorum species truncum et praecipue abdomen obsidet.“ Quod tuberculum Celeberrimus Plenck⁵⁾, Cyrtosyne nominavit, nil nisi haec furunculorum species esse videtur.

Veteres artis medicae cultores mentionem faciunt quoque furunculi cujusdam maligni et pestilentialis. Sic Galenus⁶⁾: „Ex malignis furunculis, inquit, sunt alii pestilentiales, alii vero non; qui vero pestilentiales ac epidemici sunt, una cum pestilenti febre apparent et pessimi sunt.“ Pari modo refert Panarolus Romanus⁷⁾: furunculos interdum characterem venenosum et depravatum adipisci, ut docet exemplum Francisci Romani, monachi cujusdam, qui magno et maligno furunculo circa vertebrae lumbales exorto, a febre putrida correptus, cito supremum obiit diem. Nemo vero recentiorum scriptorum, quod equidem sciam, talem furunculum commemorat; quare recte praesumere licet, furunculum, quem veteres medici pro pestilentiali habuere, carbunculum fuisse.

Ambae furunculorum species, tam major, quam minor, in omnibus corporis partibus, quin etiam pilosis, oriuntur, quamvis quaelibet certa quaedam loca imprimis occupet. Celeberrimus

Salmuth casum se observasse narrat⁸⁾, ubi quidam multis furunculis, iisdemque denuo semper erumpentibus, qui omnes in dextro tantum latere apparebant, diu laboravit. Homines cujusvis aetatis furunculis affici possunt, etiam infantes et senes, ante omnes vero juvenes sanguinosi durante pubertatis tempore et praecipue quidem juvenes virilis sexus, ita ut, quod Celeberrimus Panarolus Romanus⁹⁾ jam observavit, in utroque sexu, quoad morbi frequentiam, neutiquam par sit ratio. Hinc jam majorem sibi fidem vindicat ea sententia, quam in introductione nostra proposuimus, morbos videlicet folliculorum sebaceorum quam maxime e systematis sexualis maturitate ac vigore pendere, quid quidem, si furunculum respicimus, praecipue de seminibus virilibus maturitate et energia dicendum videtur. Sunt vero homines, quorum corporis constitutio quam maxime ad furunculos prognerandos opportuna sit; huc vero illi referendi, qui vel scorbutica vel syphilitica vel arthritica vel tali laborant cachexia, quae a nimio mercurii abusu oritur. Saepe, in hominibus praecipue modo memoratis, furunculorum eruptio cum digestionis vitiis conjuncta reperitur, interdum etiam durante menstruatione apparent. His in casibus saepe chronici et non valde dolorosi sunt tardeque in suppurationem transeunt, qua vero in observatione parvam furunculorum speciem pathologorum animo observatam fuisse, suspicor. Haud raro etiam furunculorum eruptionem salutarem et

criticam fuisse, observatum est, quod Celeberrimus Panarolus Romanus jam testatur ¹⁰⁾, ut in convalescentiae stadiis morborum gravium et acutorum, scilicet post febres typhosas et putridas, ubi majori quantitate vel simul vel successive prorumpere furunculi solent. Nec minus post transpirationis suppressionem per metastasin interdum prodierunt.

Causae occasionales externae, quae furunculos gignere valent, sunt: neglecta cutis purgatio, frigus corpore exceptum, aucta corporis temperatura vel nimis motibus vel potionibus et cibis calefacientibus, denique victus difficilis digestu. Propria quoque atmosphaerae verno tempore conditio huc referenda est, quum hoc anni tempore homines, qui furunculis obnoxii sunt, praecipue ab illis excruciiari soleant.

Mali furuncularis naturam veteres in cutis et partium subjacentium inflammatione positam crediderunt. Internas hujus inflammationis causas duplices esse Celeberrimus Pecettus monet ¹¹⁾ his quidem verbis: „Externae causae duplices sunt; antecedens et conjuncta. Causa furunculi antecedens est sanguis ille crassus in corpore genitus, qui aptus est a natura ad externas corporis partes transmitti et furunculos parere. Conjuncta causa est ille crassus et vitiosus sanguis, qui actu furunculos efficit.“ Multi recentioris temporis medici, ut Celeberrimus Haller refert ¹²⁾, inflammationem ex eo ortum ducere, contendunt, quod sanguinis exigua quantitas, e rupta aliqua arteria extravasata,

coagulata sit et in pus mutata, quia resorberi et removeri non possit; nam ubi plures arteriae simul rumpuntur, plus puris colligi atque abscessus oriri, crediderunt. Atque novissimis nostris temporibus quoque medicus quidam Londinensis, Samuel Plumbe ¹³⁾, veteri huic de furunculi inflammati sede opinioni adstipulari sustinuit. Enimvero nullus fere alius pathologus jam invenitur, quin confirmet, furunculum ex alicujus folliculi sebacei inflammatione nasci et rem omnino ita se habere, clarissime e furunculi inflammati decursu exituque elucet, perspicue praesertim ex illo phaenomeno evincitur, quod folliculus ipse, semper, si tuberculum in suppurationem transivit, destruitur, solvitur et qua furunculi nucleus extruditur. Haec in quaque furunculorum specie accidunt; nam quod Fosbrooke in minoris speciei descriptione parvam telae cellularis crustam nominat, pro nulla alia massa, quam pro ipso folliculo habendum est. Aliud porro nostrae opinionis argumentum illud censeo esse phaenomenon, quod cavitas, quae decerpando parvam illam, primum apparentem pureque impletam papulam aperitur, parva tantum est papulaeque ipsi respondet, cujus ex parvitate concludendum esse arbitror, cavitatem nullam esse aliam, quam illam, quae ad folliculum sebaceum pertineat. Ad tuberculi inflammati magnitudinem respicientes, negare quidem non possumus, cutem, quae folliculum circumdat, inflammatione itidem correptam esse;

haec tamen cutis inflammatio pro secundario tantum morbo habenda est, qui quum folliculus inflammatus cutem urgeat, ut excitetur, necesse est. Quod vero inter maiorem et minorem speciem interest, discrimen, ex eo pendere videtur, an major vel minor cutis portio inflammationis particeps facta sit. Illum autem in furunculo eventum, quod folliculus plerumque destruat et extrudatur, ex inflammationis vi et vehementia explicandum esse puto, quae mox laxam folliculi ceteris cum partibus conjunctionem solvere valebit. Cum illis autem pathologis, qui folliculorum inflammationem furuncularem e secreti stagnatione deducere volunt, minime possum consentire. Primo enim nemo hucusque, talem stagnationem furunculo antecessisse, observavit, talis igitur hypothesis experientia non confirmatur, secundo furunculi inflammatio etiam multo vehementior et altioris gradus mihi videtur, quam, quae e sola stagnatione oriri possit. Ubi hanc ob causam inflammationem in folliculo nasci videmus, ut in variis, eam semper multo mitioris naturae esse et numquam folliculum ipsum destrui, observamus. Haec igitur mea de furunculo est sententia: quam in folliculo cernimus, inflammationem, morbum primum esse contendo, qui vero nullo alio modo, quam e sanguinis effluentis incitamento, quod vel aucta ejus congestionem vel qualitate mixtionis vitiata efficitur, oriri potest.

II. Carbunculus.

Carbunculi vel Carbonis nomen hic morbus a Latinis accepit, quia decursu suo nigram ostendit crustam, quae carbonem extinctam refert. Anthracem Graeci ex eadem sane ratione illum nominaverunt; Celeberrimus Pecettus vero credit ¹⁴⁾, quia anteriora petit, id est cor. Ab Arabibus Althoin vel Ignis Persicus appellatur, quia, ut illi explicaverunt, adjacentes comburit partes. Francogalli illum nominant: Charbon, Carbuncle, Absces gangreneux ou pestilencieux, Anthras; Angli: Carbuncle; Itali: Brusco, Carboncello, Carbonchio; Hispani: Labonillo; Germani: Karbunkel, Karfunkel, Pestgeschwür, Wildfeuer, Schlier, Kolben, Arlsbrit, Kleiner Leusfel, Feuerbeule.

Carbunculus est tumor inflammatus, durus, convexus, in cutis profunditate sedem habens, magnitudinem Joachimici, imo disci cibarii, aequans, cito apparens citoque, postquam plures parvae lividaeque vesiculae in ejus superficie prodierunt, ad gangraenae exitum properans. Praecipue in cervice, inter humeros et in natis oritur. Plures auctores, ut e. g. Celeberrimus Richerand ¹⁵⁾ praesertim illum in facie se observasse contendunt. Illis tamen consentire non audeo, quum e propriis illorum descriptionibus patere videatur, quod Celeberrimus Professor Struve etiam affirmat, malum, quod illi observabant, erysipelas gangraenosum vel pustulam

malignam fuisse. Multi auctores, referente Celeberrimo Dr. Struve ¹⁶⁾, mentionem faciunt carbunculorum, qui in partibus internis apparuerunt, quos vero Celeberrimus Dr. Buecking ¹⁷⁾ nil nisi simplicem fuisse gangraenam arbitratur, cuique assentio.

Carbunculum sequenti modo oriri atque decurrere videmus: doloribus vehementer urentibus vel pruritu permolesto tumor durus, circumscriptus, maxime inflammatus quam celerime, saepe paucarum horarum intervallo, excollitur, qui tamen haud multum in cutis superficie prominet, sed formam exhibet plano-ellipticam; ambitum vero, quamvis incertum, semper tamen amplum. Postquam tumor per breve tempus hoc in statu perduravit, celeriter certas mutationes in illo fieri conspiciamus. Saepius, antequam hoc accidit, vel una magna vesica vel plures parvae rotundaeque vesiculae, discolore aliquo liquore impletae, in tumoris superficie occurrunt, quae praecipue si aegroti, pruritu seducti, locum affectum fricaverunt, apparere solent. Deinde tumoris color magis magisque in fuscum ruborem vertitur, qui praecipue in media regione nigrescit ita, ut peripheriam versus magis magisque albescens paulatim in sanum cutis colorem transeat. Hic color ex rubro nigricans vero postea in subcoeruleum vel violaceum tandemque in nigrum mutatur. Simul etiam peripheria tumoris rubro, vel coeruleo vel fusco margine cingitur striaeque eorundem colorum

in adjacente cute apparent et magis magisque diffunduntur. Nunc jam clarius clariusque sensus pulsationis cum urente dolore conjunctus percipitur; amplius pollicis dimidium ex cute prominet, mollior jam tactu in medio sentitur atque fluctuationem intus observare licet. Nono circiter die praeterlapso, saepe ocus vel serius, plura vel etiam permulta foramina parvula in tumoris superficie apparent ita, ut cutis, quae illum tegit, cribelli accipiat speciem, quibus e foraminibus initio exigua spissi puris vel ichoris jumentosi quantitas effluit, vel etiam flocculi nigricantes prominent, qui post temporis haud longum spatium tamquam parvi furunculorum nuclei extrahi possunt. Saepe etiam, destructis et collabentibus cutis particulis, minorum foraminum loco rariora sed majora conspiciuntur, vel etiam unum tantum sed eo majus foramen oritur, ex quo plura illorum flocculorum protrahi possunt, quo facto, cavitas, cui tegumentum cutaneum, nisi plane destructum est, laxè impendet, sat magna remanet. Celeberrimus Bromfield ¹⁸⁾ illos nucleos tamquam portiones destructae telae cellularis describit, quae non durae sed molles et pure impletae sint et quarum longiores particulae saepe per parva foramina decedant. Quodsi corpuscula illa ita soluta et libera sunt, ut sine impedimento evelli possint, bona oritur suppuratio, tumoris cavitas granulatione impletur, omnia, quae destructa sunt, remonentur et coalitus cicatrizatione cito perficiuntur. Rarissimis tantum in

casibus accidit, ut, quamvis bona orta sit suppuratio, infaustus tamen sequatur exitus; hoc vero tum fieri praecipue solet, si carbunculus in partibus sensibilibus sedem fixerat, ubi igitur vim nocentem, quam in systema nervosum exseruit accusandum esse, credendum est. Si vero tumor in altum non ascendit, sed loco priori firmiter inhaeret, si corpuscula modo memorata haud solvuntur, sed eorum cum partibus adjacentibus cohaesio permanet, si coerulei aut nigri orbiculi circa tumorem vel ejusmodi striae in ejus ambitu oriuntur, tum suppuratio permanet prava et ichorosa, destructarum partium pravitas in partes adjacentes transfertur, putrida accedit febris, vires magis magisque prosternuntur et mors, quae inter quadragesimum et vigesimum primum ex morbi initio diem adesse solet, tristis est morbi finis. Simulac carbunculus prorumpit, febris communiter, quae inflammatione topica et dolore excitari videtur, accedere solet. Raro et, ni fallor, in torpida tantum corporis constitutione, malum, haud magnum dolorem excitans, ad eminentem gradum accrescere potest. Haec febris, quamvis initio interdum synochici characteris sit, cito tamen nervosam vel putridam indolem accipere solet, accurate topici mali naturam sequens, quum semper tumori plus minus diffuso, doloris vehementiae et decursui celeri vel lento, benigno vel maligno respondeat. Raro tantum observantur casus, in quibus, doloris localis sensu insigni quodam gradu obtinente,

coenesthesia simul leniter tantum malo afficiatur.

E carbunculi descripti decursu patet, distinctionem non esse supervacuam, quae duas discernit carbunculorum species; 1) carbunculum benignum et 2) carbunculum malignum, quae antiquis jam medicis cognitae erant. Avicenna docente¹⁹⁾, ille carbunculus, qui primum ruber est, deinde citrinus fit, minus periculosus est, qui vero livescit aut nigricat, maxime est periculosus. Simili modo Pecettus²⁰⁾ monet: „Benigni dicuntur illi, in quibus mitiora sunt symptomata, saevi vero ac maligni, in quibus gravia et saeva insunt symptomata.“ Si de carbunculi benigna vel maligna indole quaeritur, videndum est, an partes tumoris destructae et depravatae solubiles et separabiles sint, sive minus. Jam inflammationis dolorisque vehementia, celeritas, qua tumor prorumpit et ad exitum properat, ejus duritiei porro et extensionis gradus, coenesthesos denique simultanea passio prognosin possunt adjuvare. Majoris vero momenti illa symptomata sunt, quae in suppurationis stadio manifesto nobis offeruntur. Si enim non fuscus vel niger est ille circa tumorem orbiculus, sed colore rubro, si nullae striae decolores: apparent, si dolor magis pulsans quam urens deprehenditur, si tumor jam magis elatus conspicitur, si denique pus spissum e foraminibus exortis evacuatur et tumoris corpora floccida etiam tali pure impleta sunt, tum pro benigno carbunculus habendus

est; quum contraria vero accidunt, carbunculum malignum esse celeremque mortem adducturum, metuendum est.

Carbunculum benignum nulla saepius febris comitatur. Celeberrimus Riverius ²¹⁾ tria adfert hujus rei exempla. In carbunculi maligni decursu exanthematis miliaris eruptionem in thorace, circa claviculas et in aliis corporis partibus saepius se vidisse, Celeberrimus Bromfield ²²⁾ refert. Affirmat etiam, peculiarem magnarum papularum speciem sub finem morbi interdum coaservatim provenire, quae variolis similes in suppurationem transeant, et etiam novos carbunculos inter illas oriri, dicit.

Superest, praeter rationes allatas, alia adhuc ratio, cur inter carbunculos discrimen statuere debeamus, quum illos partim primitus, partim symptomatice in nervosis et putridis febribus exoriri videamus; quare duae species statuendae sunt: 1) carbunculus primarius et 2) carbunculus symptomaticus, quod inter carbunculos discrimen iidem jam antiqui medici noverunt, uti Galenus ²³⁾ et Avicenna ²⁴⁾ testantur.

1) Carbunculus primarius saepius sine manifestae causae nocentis praesentia in hominibus oritur optima ceteroquin valetudine gaudentibus; saepe in hominibus egentibus, loca insalubria incolentibus, qui malis corruptisque alimentis utuntur et antea viribus nocentibus crebro expositi fuerunt. Secundum Celeberrimi Richteri ²⁵⁾ observationem carbunculi saepe etiam

e causa arthritica vel alia dyscrasia oriuntur; ut Bromfield observavit ²⁶⁾ e victu nimis excitante et nutriente, cum aegrotus simul vitam sedentariam et umbratilem egerit. Haud raro carbunculi ortus metastaticus est et substantia aliqua deletoria ejus ope amovetur, ut Celeberrimus Chelius ²⁷⁾ contendit. Hoc quoque observatione Celeberrimi Professoris Struve confirmatur, qui mulierem, phthisi pulmonali laborantem, post carbunculi benigni eruptionem, plane ab illo malo sanatam fuisse, vidit. Carbunculum criticum fuisse post febres, nominatim post febres nervosas et typhosas, experientia docet.

Homines cujusvis aetatis ac sexus carbunculo laborare, compertum habemus, praecipue tamen imaturitatis sexualis periodo proprius videtur, quod denuo sententiae, a nobis jam allatae, patrociniatur.

Causae occasionales externae in universum tenebris adhuc circumfusae latent, illis praecipue adnumeranda sunt: domicilia insalubria nutrimentaue mala et corrupta; aeris constitutio etiam multum ad originem carbunculorum conferre videtur, nam saepissime aestatibus fervidis inveniuntur. Nonnullae regiones carbunculorum frequentia insignes sunt, in aliis rarissime appaerit. Nondum constat, an carbunculus per contagium in alios transferatur. Celeberrimus Professor Struve annis 1820 et 21 frequentissimas et epidemicas fere carbunculorum eruptiones observavit, regnante simul melaena permaligni

characteris, ubi igitur ratio quaedam causalis inter ambos morbos locum habuisse videtur.

2) Carbunculus symptomaticus tanquam symptoma perniciosum, ut jam dictum, in febribus putridis, epidemicis, in peste febribusque petechialibus apparet, nulli autem antecedentis febris periodo adstrictus est; quae igitur causae hos morbos gignunt, carbunculum etiam prognerare valent.

De processu morbozo, in carbunculi decursu observato judicandum est, eum intumescencia vehementi et inflammatoria, celerrime ad sphaceli exitum properante, contineri. Omnes pathologi, ex antiquissimis temporibus ad hunc usque diem, uno ore consentiunt, cutem externam et telam cellularem subjacentem hujus inflammationis sedem esse. Solummodo de causa, sphacelum tam cito adferente, diversae hypotheses propositae sunt. Galenus²⁸⁾: „At vero, inquit, si sanguis influens calidus sufficienter fuerit et crassus, quomodocunque membrum invaserit, hoc exurendo ulcus cum crusta excitat, quod nihil aliud est, quam carbunculus.“ Alio quodam loco²⁹⁾: „Gangraena et carbunculus excitantur, cum sanguis tanquam fervens et inflammationi propinquus exurit cutem.“ Tertio loco³⁰⁾: „Carbunculus fit e sanguine putrido et foetido.“ Ex sententia igitur Galeni, sanguis calidus crassusque, cutem exurens, vel sanguis putridus foetidusque sphaceli in carbunculo tam rapide provenientis causa est. Ex Avicennae

sententia³¹⁾, e bile flava combustaque, quae cum nigra commixta est, oritur. Recentioris temporis pathologi, vel in acido quodam, vel in acri causticitate alcalina sanguinis, vel in veneno peculiari atque acrimonia quadam, partes externas occupante, vel denique in stagnatione sanguinis locali celeriter orientis sphaceli causam invenisse, sibi persuaserunt. Causam occasionalem inflammationis carbuncularis vero stimulantem sanguinis impulsus esse, eadem quidem, ac in furunculo, ratione, comprobandum mihi videtur, hoc tamen discrimine, quod stimulans sanguinis impulsus majoris momenti in carbunculo, quam in furunculo existimandus sit. Nam ambo vel stimulantem sanguinis conditioni qualitativae vel vehementiori ejus ad partes affectas affluentiae adscribendi sunt. Cujus naturae stimulans illa sanguinis conditio qualitativa sit, hucusque problematis obscuri locum tenet; quod si tamen causas externas internasque respicio, putrida ejus conditio mihi videtur praesumenda, quae conjunctim cum partis affectae debilitate inflammationem in sphacelum possit transmutare. Aliam adhuc causam celeris carbunculi in sphacelum transitus explorare forsitan licebit, si veram mali sedem diligentius investigamus. Inter morbos inflammatorios folliculorum sebaceorum carbunculum collocavi; quo jure? jam ex me quaerent harum rerum periti. Ad hanc meam sententiam sequentibus quidem adducor rationibus: Jam carbunculi cum furunculo similitudinem

huic opinioni favere credo, quam et nostri temporis pathologi receperunt, dicentes: non nisi inflammationis vehementia et ad sphacelum proclivitate illum a furunculo discernendum esse. Quodsi autem certa quaedam in furunculi decursu phaenomena accuratius pensitamus, haec similitudo clarior adhuc fieri mihi videtur. Tempore videlicet, quo carbunculus in sphacelum transit, foramina parva, uti memoravimus, fiunt conspicua, in quibus quasi emboli, jam ad extrahendum apti, deprehenduntur; sive, ut celeberrimus Bromfield docet, nonnumquam e parvis foraminibus particulae longiores telae cellularis corruptae exeunt. Hos autem embolos seu particulas longiores nihil aliud, quam ipsos folliculos sebaceos solutos et jam destructos esse, consentaneum est; hoc si concedas, parva illa foramina pro ductuum excretoriorum hiatis habenda videntur, qui prius ad glandulam ducerant, nunc vero destructi et dilatati appareant. Si multorum parvorum foraminum loco rariora, majora tamen oriuntur, facile id sententiae, modo allatae, auxilio explicatur. Cutis enim, inter minora foramina obvia, simul collapsa, destruitur, eorumque loco majus conspicitur foramen. Perpendenti porro, ante sphacelum tumoris ortum multas pustulas parvas in ejus superficie observari, necessarium videbitur, illas quoque ad folliculos sebaceos esse referendas; namque, ex mea sententia, foraminibus serius apparentibus antecedunt sphacelumque folliculorum indicant prius,

quam cutis externa a sphacelo correpta sit, quod etiam color earum lividus testatur. Quodsi vero multarum parvularum pustularum loco paucae vel una tantum magna oritur, verosimilis hujus phaenomeni causa in pustularum confluentia posita est. Ita igitur demonstratum puto, merito a nobis sedem inflammationis carbunculorum in folliculis sebaceis quaesitam esse. Inflammatio vero carbunculi ad plures simul folliculos pertinet, quod quidem praecipuum esse videtur momentum, quo ille a furunculo discernatur simulque causa, cur carbunculus tam facile in gangraenam mutetur; respicientes enim, quam vehemens jam inflammatio furunculi sit, ubi unus tantum folliculus inflammatus est, facile intelligemus, quantoper ipsa augeatur, si complures adjacentes simul inflammatione corripiuntur. Intumescencia tum unius folliculi inflammati alteram cohibet, partes inflammatae foras prodire non possunt sed compressae in fundo remanent, unde durities tumoris oritur ipsaque minus attollitur; compressio autem inflammationem auget et vice versa, quae ita cito summum adscendit gradum atque adeo in gangraenam transit. Hoc modo puto, processum morbosum, qui in carbunculo adest, explicandum esse, quam ob rem persuasum habeo, ipsum merito eum locum tenere, quem in dissertatione mea ei assignavi.

Mantissa ad primam classem.

Celeberrimus Plenck ⁸²⁾ descripsit tumorem quendam nodosum et inflammatorium, cui nomen

Phygethlon imposuit. Cum hic medium inter varum et furunculum locum occupare dicatur, morborum classi, quibus folliculi sebacei afficiuntur, addendus videtur. Primum licet hic observare, Celeberrimum Plenium nomen Phygethli, a veteribus petiitum, *perperam* adhibuisse. Illi enim vocibus Phygethli et Pani glandularum inflammationem denotabant, quae in suppurationem vel jam transierit vel mox sit transitura. Galenus ⁵⁵) hac de re ita iudicat: „Phygethlon est glandulosarum partium inflammatio et differt ab aliis tumoribus caliditate et ortus celeritate.“ Paulus Aegineta vero ⁵⁶): „Panus, inquit, est glandulae inflammatio suppurare incipiens.“ Antiquos, voce Phygethli utentes, glandularum tumorem intellexisse, his verbis docet quoque Celeberrimus Pecettus ⁵⁷): „Partes, quae in huiusmodi inflammationibus obsidentur, sunt *adives* seu glandulae, ut omnes supra dicti auctores affirmant, et praecipue cervicis, alarum et inguinum.“ Sic etiam Fabricius ab Aquapendente affirmat ⁵⁸): „Phygethlon est inflammatio in glandula.“ Hallerus ⁵⁹) eidem opinioni addictus est. Celeberrimi Plenii phygethlon probabiliter idem est, quod Celeberrimus Buecking ulcus durum (*hartes Geschwür*) nominavit; phygethlon enim juxta ani orificium oriri et, cura neglecta, in fistulam transire contendit; eadem Buecking de tumore, quem ulcus durum nominavit, pronunciat; refert enim, in eo describendo pergens, eum nec furunculum, cum nucleo careat, nostris

Pöbblid seu *Enterfistod* dicte, nec carbunculum esse, cum non tanta duritie sit semperque in suppurationem transeat. Mihi quidem hic tumor videtur inflammatio, saepissime puris stagnantis pondere, quod ex abscessu, circa intestinum rectum orto, secernitur, effecta, quae, si in suppurationem transierit, facta eruptione, intestini recti fistulam relinquit.

Classis secunda.

Morbi folliculorum sebaceorum e vitiosa
secretione orti.

Folliculorum sebaceorum functio in sebo cutaneo secernendo versatur, cujus ope cutis externa mollis servatur et ab atmosphaerae vi noxia defenditur. Sine dubio haec secretio ad alium adhuc finem tendit, qui humorum mixtionem et conditionem qualitativam spectat, cujus autem certiore notitiam physiologi nondum sibi parare. In bonae valetudinis statu secretio, modo memorata, cognoscitur ex humore quodam, oleo simili, cutis superficiem continuo obtegente, qui tamen nec ea copia adest nec ea indole praeditus apparet, ut ipsam nitidam reddere possit. In statu morboso autem haec olei sebacei secretio vario modo aliter ac in normali statu procedit, 1) vel copia olei cutanei nimis augetur; 2) vel nimis minuitur; 3) vel ipsa qualitas ejus mutatur. In trium igitur partium descriptione includi posse

videntur omnes morbi, ad follicularis secretionis actionem spectantes.

I. Nimis copiosa secretio olei sebacei.

Hanc respicientes, singulas tantum nec nisi leves quasdam observationes addere nobis licet, cum hoc morborum genus a pathologis obiter tantum sit tractatum nec accuratis observationibus satis illustratum. Hanc ob causam eos duntaxat corporis locos indicare possumus, in quibus illa aucta secretio olei sebacei animadvertitur. Ejusmodi vero corporis loci sunt: 1) facies, 2) genitalia et virilia et foeminea, 3) meatus auditorius externus, 4) pars capitis pilosa, 5) saepius tota trunci superficies.

1) Aucta secretio olei sebacei in facie; Uctuositas faciei, morbosus faciei nitor. (Daß glänzende oder gläube Gesicht.)

Nonnullorum hominum facies, praecipue frons et nasi apex, quasi vernice obducta et, ipsam tangenti, butyro uncta videtur. Hic nitor oritur e nimis copiose secreto oleo sebaceo. Praecipue autem animadvertitur mane in iis, qui e lecto surgunt et quocunque modo incaluerunt, in iis porro, qui sanguinis versus faciem impetu urgentur. Isto morbo laborantes vel parum vel non omnino in facie sudare solent. Cuius ergo glandulae hic quasi functionem secretoriam extremarum arteriarum exhalantium suscepisse

videntur. Nos quidem hoc phaenomenon in foeminis, quarum corporis compages tenuis imbecillisque erat, nec minus tamen in viris, praecipue iis, qui variis laborarunt, observavimus. In iis, qui immoderate Veneri indulgent, nitor iste in nasi apice praesertim apparere, fertur.

2) Aucta secretio glandularum sebacearum in genitalibus virilibus et foemineis..

Persaepe hoc malum invenitur et nisi, qui ipso laborant, munditiei student, ille secretus humor oleosus coacervatur, qui coagulatus et induratus foetorem emittit et inflammationes erosionesque efficit.

3) Aucta ceruminis secretio.

Nec minus crebro homines scrophulosi et cachectici otorrhoea afficiuntur, quae nil nisi aucta secretio aurium ceruminis est. Haec quidem morbosa actio nec negligi, nec suppressi debet; inde enim facile auris et cerebri inflammationes oriuntur, quas plurimum suppuratio internarum auris partium consequitur. Haud raro quoque dolores rheumatici, illa secretionem interveniente, tolluntur. Nonnumquam cerumen nimis copiose secretum in aurium meatibus accumulatur, ubi indurens ipsos obturat, difficultatem audiendi et inflammationem adeo producit.

4) Aucta secretio sebi cutanei in parte pilosa capitis.

Multorum hominum capilli peculiari praediti sunt nitore, quos si tangas, quasi adipe uncti atque valde molles sunt. Hujus quoque phaenomeni causa adtribuenda est uberiori secretioni folliculorum sebaceorum capitis.

5) Aucta secretio folliculorum sebaceorum in tota corporis superficie.

Huc referenda puto ea sudoris oleosi genera, quae in febribus nervosis, hecticis et putridis observantur. Mihi multo probabilius videtur, haec sudoris genera olcosam substantiam suam ex aucta potius secretione in folliculis cutaneis, quam e finibus arteriam exhalantium depromere. Quae si apparet secretio, symptoma colliquationis esse videtur, sed saepe etiam symptoma spasmi in cutis superficie, quae quamdiu ille adfuit, arida nec mollis tactu erat.

Celeberrimus Plenck³⁸⁾ nitorem cutis in elephantiasi proprium ac peculiare genus unctuositatis cutaneae putat et ipsi Unctuositatis elephantinae nomen imposuit, quam aequae ac lepram ipsam insanabilem esse, observat.

II. Nimis parca secretio sebi cutanei.

De hac quoque nimis parca secretione idem dicendum, quod supra de nimium aucta jam diximus, pathologos eam parum respexisse. Secretio vel diminuta vel prorsus suppressa esse

potest. Semper tum cutis externa aspera et sicca apparet. Jam spasmis et inflammationibus in cute externa praesentibus, simul ut secretio in folliculis cutaneis suppressa sit, necesse est, praecipue vero hoc accidit in quibusdam cutaneis morbis, ubi cutis sicca aridaque reperitur. Tales morbi sunt: scabrities epidermidis, pityriasis, ichthyosis, lepra squamosa, elephantiasis sicca et indurationes cutis, ut induratio telae cellularis infantum; in oedematosi quoque intumescentiis sicca aridaque epidermis apparet. Qualis autem status pathologicus tum in glandulis cutaneis locum habeat, incertum est, quum in hac re investiganda nemo adhuc operam impenderit.

III. Status vitiosus qualitativus sebi cutanei in folliculis sebaceis.

Secretionis massa in folliculis, si vario modo a statu suo normali quantitativo aberrat, saepe quoque patitur mutationem morbosam qualitativam, quae tamen in quibusdam morborum cutis conditionibus tam insignis est, ut ipsa causa morbi haberi et hanc ob rem peculiariter distingui mereatur. Huc enim pertinent phaenomena morbosa in cutis superficie, hinc orientia, quod secretionis massa in glandulis cutaneis nimis lenta densaque fit, unde e meatibus excretoriis evacuari non potest adeoque in glandulis remanet. Quamvis mihi, quod ad phaenomena morbosa in cutis superficie, quae illa causa adducuntur, attinet, sequenda sit opinio Celeberrimi Doctoris

Plumbe ³⁰⁾, ipsi tamen ea in re assentire non possum, quod, ea omnia varia solummodo stadia unius ejusdemque morbi esse, existimat. Si enim tales stagnationes sebi cutanei nunc nulla interveniente inflammatione, nunc autem cum ipsa conjunctae apparent, statuendum videtur, hos status prorsus inter se discrepare. Simul in utroque casu indicant varietatem massae secretoriae in folliculo parvo stagnantis, et hac ipsa ratione jam essent distinguendi. Hanc si sequimur opinionem, morbos igitur, qui huc referri debent, in duas classes distribuendos esse, puto, quarum altera stagnationem sebi cutanei in folliculis complectitur, quae nulla cum inflammatione conjuncta, altera vero illam, cujus signum characteristicum transitus in inflammationem est.

- 1) Stagnationes sebi cutanei in folliculis sebaceis, nulla inflammatione accedente.

Phaenomena morbosae, huc referenda, sunt:

A. Comedones et B. Grutum.

A: Comedones. (Die Mitesser.)

Comedones ita dicti sunt, quod, priusquam Vogel naturam ipsorum diligentius inquireret atque exponeret, opinio invaluerat, eos vivos esse vermiculos, qui victum suum ex hoc morbo afflictis depromerent. Sic quoque putabatur, eos atrophiae infantum causam suggerere. Nomina germanica idem significantia sunt: Mitßraß, dürre Made, zehrende Würmer. Vierus ipsos appellabat:

Mitesserones (?); alii vermiculos consumtores; Varenius crinones infantiles (vermem enim Medinensem etiam ad crinones refert). Schenk comedones vermiculos cutaneos seu affectum vel morbum pilarem dicit. Sennert refert, eos ab aliis dracunculos appellari, ob eorum cum dracunculis Aegyptiorum atque Indorum similitudinem; ipse autem eos nuncupat: vermes dorsi. Claudinus, lumbricos intercutaneos puerorum; Velsch, vermes capillares infantum. Bateman ⁴⁰⁾ denique comedones sub nomine acnes punctatae varis adnumerat.

Comedones punctula sunt parva, prominentia, coloris flavi, subfusi vel nigri, quorum si major copia apparet, cutis tactu aspera sentitur. Copiosissima conspiciuntur, ubi plurimi folliculi sebacei adsunt, in nasi superficie igitur, circa aures, in alis, in parte superiore humerorum, pectore et femoribus. Saepius tam copiose cutem obsident, ut, si etiam acu subtilissima illa tangatur, ubique tamen comedones reperiantur. Si partes ab iis obsessas balneo tepido immerseris, aut substantiis multum fermentescentibus et relaxantibus unxeris, cutem vero simul leniter triveris, haec emollita ac languescens corpuscula parva, oblonga, ascaridibus plane similia, subfusca vel nigrescentia, in superiori et quidem extrema parte magis quam in inferiori nigricantia, emittit, quorum crassitudo acum subtilem aequat. Haec corpuscula sunt ipsa massa in folliculis cutaneis secreta, stagnans et coagulata, quam medici anti-

quiores e veris vermibus constare putabant, qua in re vanarum imaginum praestigia ita eos illuserunt, ut e. g. Ettmueller ⁴¹⁾ fictos hos vermes tamquam animalcula parva, cornuta, caudata, ocellis scintillantibus praedita atque adspectu foedissima descripserit. Saepe punctula ista nigra, praecipue in infantibus, vehementem excitant pruritum ita, ut, qui ipsis affecti sunt, clamando prodant, quantopere ab illis vexentur. Saepe quoque margo folliculi, comedonem includens, inflammatur talique modo quasi transitus ad varos paratur.

Hoc statu folliculorum sebaceorum morbo infantes saepissime per primas vitae suae hebdomades afficiuntur, rarius si ad sex mensium aetatem pervenerunt, rarissime vero infantes unius triumve annorum. Qui vero inter eos robusta gaudent corporis structura et alacri ingenio, quorum corporis functionibus vigor quidam et energia inest, raro et nunquam fere hoc malo affliguntur. At illi, qui ante justum tempus nati, aut a parentibus imbecillibus progeniti, aut a nutrice invalida nutriti sunt, aut quorum corporis constitutio, quamcunque ob causam, infirma est, facile in hunc morbum incidunt saepissimeque gravi simul afficiuntur morbo interno. Infantes tali modo laborantes modum excedentem ciborum portionem exigunt, nec tamen satis aluntur, marcescunt potius, digestio fit vitiosa, abdomen intumescit et oritur atrophica. Ackermann ⁴²⁾ observavit, epidermidem nonnullorum

infantum, hoc morbo affectorum, facile et magnas quidem ejus partes a corpore decedere. Malum locale cutaneum hoc ex infirma tantum systematis reproductivi interna conditione ortum ducere, patet; minus vero liquet, quomodo illud primitus atrophiam progignere possit. Causae morbi occasionales ejus etiam generis sunt, ut necesse non sit, primum comedones progigni, qui universalem atrophiam adducant; huc enim, praeter eas, quas jam enumeravimus, quaeque antecedentem corporis dyscrasiam manifestant, referri quoque debent; neglecta mundities, vitiosa artificiose nutriendi ratio, habitacula humida et situm redolentia, nec non alia vi reproductivae damnum inferentia. Localem autem functionis folliculorum sebaceorum turbationem et pruritum vexantem, a comedonibus effectum, conditioni morbosae universali officere, ipsam augere, magnique momenti esse, infitias ire non possumus.

Persaepe quoque comedones in adultis inveniuntur, sed hoc in casu magis in hominibus aetate provectis, quibus cutis laxior, flaccescens nec boni coloris est, in eis porro, qui ob talem cutis, praesertim in facie, habitum jam natu minores ad hoc malum opportuni sunt, quales sunt, qui juvenes strophulosi fuerant aut qui nimia luxuria foedam ac senilem sibi conciliarunt faciem. Copiosae prominentes, nigrescentesque comedonum maculae inprimis sunt, quae faciei istorum hominum aspectum squalidum impertiunt. Rarius in mulieribus, quam in viris inveniuntur,

quod vitae generis diversitatitribuendum est. Interdum quoque criticae observabantur, itaque in Actis physico-medici Nat. curios. Ephem. Obs. XXVI casus memoriae proditus est, ubi mulier quaedam, cum antea abortum passa esset, exanthemate miliari, periodice redeunte, affiebatur, quo malo, multis comedonibus brachia obsidentibus, liberabatur. Nec minus saepe etiam neglecta cutis mundities in adultis comedonibus nascentibus ansam praebet.

Comedones a medicis antiquioris memoriae vivos vermes existimatos esse, allata jam nomina probant. Referente Celeberrimo Velschio ⁴³⁾ Malfincius primus dicitur, qui illam opinionem de comedonibus rejecerit docueritque, eos esse materiam quandam, e cute secretam atque in poris spissatam. Paraeus, Hafenreffer, Horstius ⁴⁴⁾ naturam comedonum quadam pilorum depravatione, satis obscurae ab illis indicata, contineri putabant. Alii medici ⁴⁵⁾ istum morbum ad extremos nervos pertinere suspicabantur. Celeberrimus Vogel, Ackermann testante ⁴⁶⁾, primus comedones in folliculis sebaceis oriri docuit. Secundum ejus sententiam, e muco, in folliculis cutis mucilaginosi retento, oriuntur, qui aeris vi conspissatus ac nigrescens, digitorum pressione vel balneis adhibitis e cavitatibus suis sub forma satis nota extruditur. Hanc veram Vogeli opinionem nostra memoria omnes sequuntur medici, excepta tamen natura pituitosa secreti folliculorum sebaceorum, quae, uti inter omnes

constat, oleosa potius est. Quod secretum, si in folliculis sebaceis coagulatur et extrema illius peripheria ab aëre externo oxydatur aut squalore inficitur, nigrum obtinet colorem, unde illa eximia comedonum similitudo cum vermiculis, quae veteres in opinionem supra memoratam adduxit. Coagulatio vero massae secretae in folliculis tum ab externis et mechanicis causis, tum ab internis, ad actionem folliculorum sebaceorum secretoriam vitiosam referendis, derivanda est. Nam si e sola munditie cutis neglecta comedones oriuntur, facile apparet, hic ductus excretorios obstructos illos producere, cum liquidior tantummodo pars sebi secreti exhalari aut a vasis resorbentibus resorberi possit, viscidior autem pars remaneat atque magis magisque inspissata, postremo comedonum sub specie visui se offerat. Sin autem comedones in infantibus parum validis vel hominibus adultis, ad ipsos opportunis, oriuntur, ratio coagulationis sebi cutanei querenda est in hujus substantiae jam primitus nimis viscida secretionem, quae rursus ad statum vitiosum humorum universalem viriumque imbecillitatem referenda videtur. Folliculos autem ipsos simul laxam accepisse structuram debitoque vigore privatos esse, censendum est, cum cutis externa tali modo laborare soleat.

B. Grutum. (Hautgrübe, Gries.)

Grutum, nonnumquam in facie et brachiis obvium, a comedonibus parum differt; quoad ex-

ternam speciem, e parvis albisque quasi filamentis constat, supra cutem prominentibus, pariterque haec massam secretoriam folliculorum sebaceorum spissatam exhibent, quae ab aëre nondum oxydata videtur, ideoque probabiliter grutum celerius quam comedones oritur. Folliculorum cutaneorum status in hoc morbo nunquam inflammatus reperitur. Haec autem comedonum varietas parum adhuc observata est.

2) Stagnationes sebi cutanei in folliculis sebaceis, in inflammationem exeuntes.

Ad hoc genus, opinionem Celeberrimi Doctoris Plumbe sequens, varos referendos esse, puto. Varus, graece: *βάρδος*, quoniam simul cum lanugine erumpit, et *ἀκμή*, quia juvenili aetate nasci solet, quo corpus prorsus jam excultum *τὴν ἀκμὴν* attigit; ab Aëtio vero, ut Celeberrimus Kraus credit, quia non abradi debet *ἀκμή* nominatus; anglice: Store-pock; vernacula lingua vero: *Sinne* dictus, parvum inflammatumque tuberculum est, cujus peripheria longitudinem unius lineae vel duarum aequat, quod singulatim vel conjunctim in variis corporis partibus apparet, praesertim vero in facie, et quidem praecipue in fronte, nasi alis, temporibus, genis et maxilla inferiori, rarius in cervice ac pectore et rarissime in aliis corporis partibus. Ejusmodi tuberculum inflammatum oritur e nodulo subduro, qui cuti *insidens* inflammatur. Interdum in ejus medio macula illa subnigra conspicitur, quae comedo-

num signum characteristicum habetur. Ita per aliquod tempus perdurat, tum vero in apice suo aut in suppurationem transit, rumpitur et contentum evacuat, aut, nulla suppuratione apparente, discutitur, quamquam Plumbe⁴⁷⁾ contendit, in uno quoque tuberculo eo tempore, ubi resolvi videtur, pus inveniri, si ipsum lanceola aperueris. Quandoque tuberculo inflammato evanescente, nodulus induratus, nigri coloris, tum quidem praesertim relinquitur, si illud uno eodemque loco repetitis vicibus natum erat ac si crustula, per suppurationem orta, deraditur. Hic nodulus quam arctissime cum cute cohaeret, cujus peripheriam si scarificas, elapsis aliquot diebus, tota induratio, adhibitis medicamentis suppurationem excitantibus, e, g. lapide infernali, radicitus solvitur atque invenitur corpusculum cylindraceum, nonnullarum linearum longitudine, nigro colore, quod nil nisi folliculus sebaceus ipse induratus est. Neminem fere esse, puto, qui non aliquando varis laboraverit, quidam autem homines, certa corporis constitutione praediti, praecipue huic malo, faciem tantopere deformant, odnoxi reperiuntur ita, ut continuo ipso affecti sint. Illi homines saepe optima gaudent valetudine neque alia hujus mali causa afferi potest, quam fortasse praedispositio quaedam in organis affectis, quam quidem Celeberrimus Darwin haereditariam dicit. Potissimum vero hoc malo afficiuntur, qui aetatem maturae florentisque pubertatis attigerunt, ab anno igitur

vigesimo usque ad vigesimum quintum, cum contra infantes et viri adulti ab eo videantur immunes. Inter illos autem homines inprimis sanguinosi, viri et foeminae acres, fervidioris ingenii juventutisque flore vigentes, praesertim si a Venere abstinere, hoc malo vexantur, quare, simulac matrimonium ineunt, ab eo liberantur. In ejusmodi puellis vari magna saepe copia in dorso ac cervice potissimum apparent, viri juvenes vero crebro simul a furunculis corripiti solent. E quibus satis liquet, allatam jam opinionem Celeberrimi Professoris Struve probandam esse, cum haec eruptio varorum tantopere e pubertatis maturitate et coeundi appetitu non expleto pendeat et Veneris suppressae locum sibi videatur vindicare. Sic etiam aliorum morborum loco succedentes et critici haud raro vari observati sunt, praecipue in illis hominibus, ubi invaluerunt, ita, ut, qui hoc morbo laborarent, ab omnibus digestionisurbationibus liberarentur. Si vero eruptio varorum adhibitis nimis acerbis medicamentis externis impeditur, varia alia mala adduci possunt, ut abdominis incommoda, capitales dolores et alia, quae, variis rursus erumpentibus, cessant. Haud raro vari, si febres aut alii vehementes morbi organismum corripuere, desidunt vel evanescent; tum quidem eorum reditus auspicatum est redeuntis quoque melioris valetudinis symptoma. Saepe varorum origo symptomatice est, quod quidem praesertim accidit ubi malum in consuetudinem abiit. Ita

saepius cum arthritide, cum diatesi scrophulosa, cum stagnatione in systemate venae portarum, cum vitiosa bilis secretionem, cum haemorrhoidibus, cum turbata digestionis functione, cum chyli nimis acris formatione atque in universum cum vitioso humorum statu et potuum spirituosorum, ciborum valde nutrientium et Veneris abusu oriente, conjuncti sunt. Bateman observat⁴⁸), varos nonnumquam in phthisi pulmonali erumpere.

Externis eorum causis omnia sunt adnumeranda, quae sanguinis congestionem versus cutem, praecipue versus faciem adaugent, ut motus vehementes, quibus nimium corpus incalescit, cibi ac potus aestum excitantes, saepe etiam potio frigida ab incalescente hausta. Neque praetereunda magna temporis verni ad varos gignendos vis et efficacia; tum enim frequentissime apparent. Irritatione porro cutis locali adducuntur, ut vestimentis cutem terentibus, tempestate incommoda, frigida et aspera, quam ob rem post itinera in tali coeli affectione confecta, post lotiones cum aqua rigida et neglectam cutis purgationem erumpere solent.

De processu morboso in origine ac decursu varorum scriptores hucusque copiose non disputarunt. In eo acquieverunt, quod partes inflammatae folliculos sebaceos esse dicerent. Solus Doctor Anglicus, jam citatus, hanc rem uberius explicavit, tali quidem modo, ut prorsus ei assentiam. Affermat enim⁴⁹), varorum naturam,

si formam primitivam respicias, inhibito materiae sebaceae ad cutis superficiem libero egressu contineri, e quo et induratio et accumulatio hujus substantiae sat magno gradu oriatur; hac accumulatione necessario folliculi, qui substantiam continent, sensim extenduntur atque ad inflammationem impelluntur. Neque ab eadem opinione viri Celeberrimi, Willan et Bateman abhorre videntur, cum comedones varorum varietatis instar considerent; sententiam suam autem nullibi distincte pronunciant. Hoc tantum contra sententiam Celeberrimi Doctoris Plumbe monendum, censeo, quod, inflammationem necessarium folliculorum sebaceorum obstructorum eventum esse, perhibuerit. Nam saepissime comedones invenimus sine omni inflammatione praesentes vel sponte vel remediis adhibitis evanescentes; imo grutum, similiter pro aliqua folliculi cutanei obstructione habendum, sine inflammatione apparet. Ut mea fert opinio, Celeberrimus Doctor Plumbe plura quoque omisit, quae ad explicationem clariorem inflammationis varorum necessaria possint videri. Nam cum furunculi carbunculi que morbis inflammatoriis folliculorum sebaceorum quoque accensendi sint, decursu exituque autem valde ab acnis differant, ei adhuc indicandum fuit, quale inter illas morbi formas et varos statuatur discrimen. Hoc facile inventu arbitror. In carbunculis furunculisque inflammatio totum semper folliculum sebaceum occupat atque omnem ejus cum ceteris partibus

nexum et conjunctionem tollit, in variis autem id accidere nequit; nam 1) tuberculum inflammatum, quod in superficie apparet, nimis exiguum est, quam ut inflammationem totius folliculi sebacei possit indicare; 2) numquam folliculus sebaceus a reliquo organismo separatur; 3) denique symptomata observata nil aliud demonstrant, nisi inflammationem finis peripherici seu ductus excretorii folliculorum, cum hic duntaxat stagnatione massae secretoriae extendi et in statum inflammationis transire valeat. Inflammationis vero vis in reliquam folliculi partem tantummodo efficit, ut actio resorptionis augeatur eaque massa stagnans et condensata removeatur; suppuratio, quae apparet, parum, ut haec perficiantur, valere, sed ad discutiendam inflammationem tantum spectare videtur; quantitas evacuatae materiae videlicet nimis exigua est ad formandum totum folliculi contentum. Forsan massa illa, a Celeberrimo Plumbe in tuberculis sine externa suppuratione solutis observata et pro pure habita, nihil aliud fuit, nisi massa stagnans in absorptionis agitatione jam versans. Causae internae externaeque, obstructions folliculorum prognerantes, ejusdem sunt ac in comedonibus generis. Inflammationis autem causae similiter internae externaeque sunt. Internis, praeter extensionem per massam secretoriam, probabiliter contemporanea ejus irritans conditio atque partium affectarum nimia ad inflammationem proclivitas accensenda videtur; quod quidem ex

illis corporis affectionibus, in quibus vari prurpere solent, facile intelligitur. Ceu causae externae inflammationis haud raro etiam irritamenta externa eodem tempore agunt.

Varorum plures species sunt, quae tantummodo, ut Celeberrimus Plumbe jure contendit, e discrimine loci, ubi prorumpunt, e majori vel minori folliculorum sebaceorum irritabilitate, e diversitate denique humorum mixtionis originem varietatis ducunt. Quatuor varorum species Plumbe distinguit, Sycosin etiam jure, ut credo, illis adnumerans, quam Bateman, proprium cutis morbum esse, putat. Hae species sunt: *A. Acne simplex*; *B. Acne indurata*; *C. Acne rosacea*, et *D. Sycosis*.

A. Acne simplex. (Die einfache Finne.)

Decursus brevior huic est, quam speciei sequenti, a qua praeterea erumpentibus nodulis conicis, coloris lucidioris et quidem subrubri cuprini, magis ab invicem disjunctis singulatimque apparentibus distinguitur. Tubercula sensim attolluntur e nodulis prodeuntia, qui tactu tamquam grana seminalia parva ac dura in cute percipiuntur. His inflammatis sexto aut septimo die tubercula illa ad maximum ambitum suum, lineam circiter in diametro aequantem, perveniunt; laevia et nitida tum conspiciuntur, manibus adrectata dura sunt dolentque paululum. Octo vel decem diebus transactis, rursus evanescent et plerumque sine conspicua saltem sup-

puratione inflammatio solvitur cum exigua apicis desquamatione locoque affecto per aliquod temporis spatium macula ex rubro subnigra adhaeret. Rarius accidit, ut apices tuberculorum inflammatorum in perfectum transeant suppurationem, apparente parva puris guttula, quae in luteam crustulam mutata, siccescit. Simul omnis tumor discedit et maculam e rubro nigricantem crustamque illam parvam relinquit, quae tertia fere ex eruptione hebdomade decedit, quo facto decursus absolutus est. Haec varorum species occurrit praecipue in hominibus sanis, juvenilibus et sanguinis, qui nimis incaluerint vel aliam quandam vim infestam experti fuerint, congestiones sanguinis in cutem prognerantem. In nonnullis hic morbus brevibus intervallis revertitur, alios constanter occupat, eos quidem praecipue, qui ad folliculorum sebaceorum inflammationem proni sunt ac praedispositi. Ceterum haec varorum species, quoad corporis constitutionem, signum potius bonum, quam malum est.

B. Acne indurata. (Die verhärtete Finne.)

A priori specie tardiori decursu, duritie majori, forma quoque rotundiori atque rubore magis fusco vel subcoerulescente differt; magnitudine superat acnen simplicem. Hanc praecipue ex albo tuberculo, si istud inflammatur, orientem manifesto videre possumus, quod nihil aliud est, quam folliculus amplificatus et dilatatus. Haec

species praecipue crebro revertens vel constanter permanens aegrotos vexat. Plerumque plura tubercula conjunctim eodemque tempore erumpere solent et confluentia unam tuberositatem formant. Cum erumpunt, color eorum laete ruber est, inflammatione vero perseverante, in nigricantem, purpureum, nonnumquam etiam lividum mutatur, praecipue in iis, quae non in suppurationem, viam ad partes externas sibi parantem, transeunt; utrumque, sine dubio, inflammationem magis cachecticam tardiorumque indicat. Per aliquot hebdomades tubercula ita remanent antequam vel dissolvantur vel modica in eorum apice suppuratio perficiatur, quo facto crustula apparet, quae mox decidit maculamque sive purpuream sive lividam relinquit. Haec interdum conjunctum habet locum depressiorem, qui cicatrix crustae est, post longius demum temporis spatium evanescens. Dolentior semper haec species, praecipue si improvide attrahatur et in aucta corporis temperatura. Saepe in facie copiosissime prorumpit variisque formis, pro stadiis, quae attingit, conspicitur ita, ut facies insigniter deformetur. Quandoque facies a malo immunis est ejusque loco collum, pectus, partemque superiorem dorsi occupat; gravissimum autem mali genus faciem simul afficit. Semper haec varorum species e ventriculi tractusque intestinalis turbatione, quae in consuetudinem jam abiit, e diatesi parvo scrophulosa, in universum denique ex abnormi humorum corporis

mixtione prodire videtur. Quum autem istud malum, quamvis molestum, neutiquam majoris momenti sit habendum, illius praesentia numquam valetudinem universalem insigniter alienatam potest indicare, ad integritatem ejus conservandam potius, graviora mala localia derivando, conferre videtur.

C. Acne rosacea. (Die Finne des Kupferhandels.)

Species haec, semper cum gutta rosacea conjuncta, ut complicatus cutis morbus apparet. Tubercula hoc in malo parva sunt variisque faciei partibus erumpunt, praecipue vero in apice nasi, ubi saepe horribilem deformitatem adferunt, aetate proveciori ita increscentem, ut monstruosam nasus formam accipiat, qua nares extenduntur turpiterque hiant, vel alae quasi fissae in pluresque pannos divisae conspiciuntur. Color simul fuscus est et lividus ac si nodulorum aliquis pus ejicit, sanatio haud sequitur. Horrenda ista nasi deformitas ex obstructione, extensione et inflammatione chronica folliculorum cutaneorum, hic constipatorum, derivanda est. Saepe plura ejusmodi tubercula in majus quoddam et laeve confluent, quod diu perseverat antequam in suppurationem transeat, quo facto, dimidia dimensionis pars praesentis tuberculi relinquitur, quae forsitan vasis absorbentibus numquam removetur. Haec varorum species, sicut dictum, varia guttae rosaceae genera comitatur et simul cum iis ex

iisdem causis originem ducit, quapropter uberior eorum expositio ad hujus mali tractationem pertinet. Ante omnes potuum spirituosorum eminet abusus.

D. Sycosis. (Das Feigmaal.)

Sycosis exanthema tuberculosum est, in facie apparens, ut e Celsi descriptione ⁵⁰⁾ patet, veteribus jam cognitum, qui, similitudine cum fici carne ducti, hoc nomen ei imposuerunt. Ex inflammationis sed non adeo duris nodulis constat, qui in adultis barbata faciei partem et caput capillatum obsident, plerumque coacervatim ac ceu maculae irregulares apparent inque suppurationem transeunt. Viarum digestionis quaedam affectio interdum simul agere videtur, cum saepe una occurrat. Duas species jam discernit Celsus, unam, quae in parte barbata faciei et alteram, quae in margine capitis capillati erumpit. Nihil consultius mihi videtur, quam ambarum specierum descriptionem, a Celeberrimo Bateman ⁵¹⁾ nobis communicatam, hic subungere.

a) Sycosis menti. (Das Feigmaal des Rannes.)

Tubercula initio in inferiori labio vel in prominente menti parte, orbiculatim quidem sed contra normam consociata, oriuntur. Haec vero mox alii sequuntur acervuli ac noduli, a se invicem separati, qui ex ordine secundum in-

feriorem malarum partem ad aures usque et sub maxilla inferiori versus collum, ubicunque barba crescit, proveniunt. Noduli sunt rubri, laeves, forma conica, magnitudinem pisi aequantes. Nonnulli eorum, quum septem aut octo diebus ad justam magnitudinem pervenerint, hac in conditione per hebdomades tres ad quatuor et diutius adhuc perseverant; alii autem lente admodum et singulis tantum locis suppurant et parum spissae cujusdam materiae evacuant, quare barbae pili conglutinantur. Valde etiam pruriunt totaque facies aspera fit et deformis. Interdum etiam sycosis foeminas corripit, semper tamen leviter ac minori gradu. Mali diuturnitas incerta, plerumque quatuordecim dierum, saepe plurium hebdomadam; saepe noduli purulenti sanescunt et denuo pus ejiciunt. Certo anni tempore morbus nonnumquam evanescit, alio revertitur.

b) Sycosis capillitii. (Das Feigmaal am behaarten Kopf.)

Sedem suam figit praecipue in capitis capillati margine, in occipite et circa frontem, in temporibus et juxta aurem externam, quae facillime simul affici potest. Noduli, orbiculum formantes, oriuntur coacervatim; molliores sunt ac magis acuminati, quam prioris speciei omnesque inter octo vel decem dierum spatium in suppurationem transeunt, confluunt, superficiem producunt elatam, haud laevigatam, suppurantem

granulosam insignisque fluidi aquosi et ichorosi evacuatio locum habet, pravam exhalantis odorem.

Secundum opinionem Celeberrimi Doctoris Plumbe⁵²⁾ hae duae sycosis species nihil aliud, quam formam varorum peculiarem exhibent, eique assentiendum esse, puto, cum quam maxime cum eis conveniant et peculiaris earum forma ea ratione, quae Celeberrimo Plumbe placuit, optime quidem explicari possit. Affermat enim, hanc formam ex eo oriri, quod vari locis prodeant, ubi crines crescunt, qui necessario inflammationem augent eique majorem ambitum et ad suppurationem proclivitatem conciliant, quam sententiam dignam, cui calculus adjiciatur, existimo; crines videlicet, folliculum inflammatum circumdantes, elato tuberculo e situ suo deturbari, cuti inhaerentes autem, resistere adeoque novum inflammationis stimulum adducere, necesse est. Accuratiorem observandi diligentiam hanc rem in posterum vel magis illustraturam esse, speramus.

Classis tertia.

Mutata folliculorum sebaceorum conditio organica.

Nonnulla phaenomena morbosa, in cutis superficie conspicua, qua tales conditionis orga-

nicae folliculorum sebaceorum mutationes videntur consideranda. In universum quidem parum adhuc sunt observata; duae tamen horum folliculorum affectiones morbosae non sine magna probabilitate huc sunt referendae. Nonnulla hujus generis phaenomena indurationes folliculorum sebaceorum, alia vero eorundum mutationes in tumores cysticos censentur.

I. Induratio folliculorum sebaceorum.

Ejusmodi indurationes, uti jam dictum, post varum quemlibet crebro uno et eodem loco revertentem, oriuntur. Forma distinguuntur cuneoli duri, nigri cutique firmiter adhaerentis. An, procedente tempore et cura adhibita irritante, in degenerationem scirrhosam transire possint, nescio; ceterum ipse talem indurationem, per plures annos perseverantem neque malignam indolem recipientem, observavi.

Aliam indurationis folliculorum sebaceorum speciem sub nomine tuberculi scirrhusi (Drüsenknötchen) indicat Celeberrimus Plenck.⁵³⁾ Formam noduli indurati coloremque cutis referre, plerumque bonae indolis esse nullosque dolores excitare, perhibet; haud raro tamen in carcinoma illum transire. Praecipue, menstruatione intermittente aut stimulo externo accedente, carcinoma cutaneum mammarum e nodulis talibus induratis, diu jam perseverantibus, originem ducere, dicitur.

II. Folliculorum sebaceorum mutatio in tumores cysticos.

A quadam folliculorum sebaceorum extensione Celeberrimus Cooper ⁵⁴⁾ originem peculiaris cujusdam tumorum cysticorum speciei derivat, quae creberrime sub capitis cute et in dorso, rarius aliis in partibus occurrit. Forma horum tumorum cysticorum plerumque globosa est; in capite tactu duri, in facie minus distincte fluctuantes percipiuntur. Cum oriuntur, in centro macula obscura conspicitur, quam Cooper pro osculo folliculi sebacei obstructo habet, e quo quandoque contentum exprimi potest. Quum magnitudinem solitam unius vel duorum pollicum in diametro nondum adaequaverint, nonnumquam decrescunt, subito vero iterum crescunt et ad pristinam magnitudinem perveniunt. Substantiam continent albumini coagulato similem, quae, si tumor in suppurationem transierit, horrendum emitit foetorem. Tumoris cystici structura varia est; in facie plerumque tenuis, turgidior in dorso, in capite turgidissimus apparet. Pars interior superficiei cute tenui oblecta est. Originem tumoris cystici, uti memoravimus, per obstructionem folliculorum sebaceorum explicat Celeberrimus Cooper, qua fieri dicit, ut massa sebacea in ejus cavitate colligatur, parietes vero in telam cellularem extendantur. Plumbe, qui plures ejusmodi tumores cysticos exstirpavit eorumque contentum idem esse invenit, ac mate-

riam sebaceam folliculi atque sacculum, eam continentem, nullam cum tenera illa membrana, quae in statu sano parietes folliculi obducit, prode dissimilitudinem, subjungit ⁵⁵⁾, in hac, modum excedente, folliculorum obstructorum extensione, nullam observari actionem inflammatoriam. Causae horum tumorum sunt: pressiones frequentes, porro morbosa secretionis conditio, humorum necessariorum inopia, denique substantiae, in folliculis secretae, condensatio. Celeberrimus Chelius ⁵⁶⁾ haud exiguum talium tumorum numerum post capitis scabiem vidit efflorescentem. Interdum haereditarii videntur. Nonnumquam tumores cystici pilos continent vel etiam ossificati apparent. Phaenomenon autem notatu dignissimum est, quod e talibus tumoribus haud raro excrescentiae corneae nascuntur, quum folliculus quodam loco dehiscit, e quo substantia aliqua, initio mollis et tractabilis, postea vero insigniter dura cornuque qualitatem induens, profluit. Haud desunt harum excrescentiarum cornearum cum apud veteres, tum apud recentiores auctores observationes, literis consignatae. Omnium forsan primordia expositae a Cooper causae sunt attribuenda et memorabile hoc in organismo humano deformitatis genus idcirco ad morbos folliculorum sebaceorum quoque videtur referendum, qua de re certiores nos faciet subtilius eam indagandi studium.

Haec quidem de argumento, mihi proposito, disputanda duxi. Nulla phaenomena, in cutis

superficie apparentia, quatenus hucusque sunt observata ac morbis folliculorum sebaceorum videntur accensenda, a me omissa esse spero. Nihilominus tamen fieri potest, ut quaedam adhuc inveniantur ad hoc genus referenda, imo cum aliqua probabilitatis specie suspicari id licet, cum morborum cutaneorum indagatio nondum omni, qua par est, diligentia et subtilitate sit instituta. Tempus futurum, an vera haec suspicio, sive minus docebit. Id tantum in votis habeo, ne lectores benevoli justum in recensendis hisce morbis ordinem, in iis describendis vero maiorem perspicuitatem et solertiam desiderent.

Loca citata.

- 1) Galen. Lib. de tum. praet. nat.
- 2) Paulus. Lib. IV. cap. 23.
- 3) Avicenna. Can. Lib. IV. Fen. 3. Tract. 1. cap. 33.
- 4) Fosbrooke, in Ed. Med. aud. Surg. Journ. No. 66.
- 5) Wlenf. Lehre von den Hautkr. pag. 60.
- 6) Lib. de tum praet. nat.
- 7) Panarolus Romanus. Jatrolog. s. Medicin. Obs. Pentecost. quinque Pent. IV. Obs. XXIII.
- 8) Salmuth. Obs. med. Cent. III. No. LXXXII.
- 9) l. c.
- 10) l. c.
- 11) Pecettus. Opp. chir. Lib. I. cap. IX.
- 12) Haller. Onomat. med. chir. complet. pag. 619.
- 13) Plunbe. Praktische Abhandl. üb. d. Hautkr. pag. 220.
- 14) l. c. cap. IV.
- 15) Richerand. Nosograph. chir. Tom. I. pag. 208.
- 16) Struve. Diss. de carb. pag. 26.
- 17) Büdting. Ueb. d. gutartig. Carb. Stendal. 1786. pag. 5.
- 18) Bromfield. Chir. Wahrnehm. pag. 85.
- 19) l. c.
- 20) l. c. cap. IV.
- 21) Riverius. Obs. med. et cur. insign. pag. 430.
- 22) l. c. pag. 85.
- 23) Galenus. Epid. Com. 12.
- 24) l. c. cap. 9.

- 25) Richter. Chir. pag. 137.
- 26) l. c.
- 27) Celsus. Handb. der Chir. Th. I. pag. 77.
- 28) Galenus. Ad Glaucum. cap. I.
- 29) Lib. de tum. praet. nat.
- 30) Galenus. De Praesag. et Puls. cap. I.
- 31) l. c.
- 32) l. c. pag. 112.
- 33) Lib. de tum. etc.
- 34) l. c. cap. 22.
- 35) l. c. cap. IV.
- 36) Fabricius ab Aquapendente. Part. II. Lib. I. pag. 701.
- 37) l. c. pag. 1180.
- 38) l. c. pag. 59.
- 39) l. c. pag. 14.
- 40) Th. Bateman. Prakt. Darstell. der Hautkr. pag. 407.
- 41) Ettmueller. Opp. omn. Cap. X. pag. 634.
- 42) In Baldingers N. Magaz. III. Bd. pag. 316.
- 43) Velsch, de vena medinensi. pag. 362.
- 44) In Velsch, de ven. med. pag. 361.
- 45) In Nov. Act. Nat. Cur.
- 46) l. c. pag. 318.
- 47) l. c. pag. 16.
- 48) l. c. pag. 412.
- 49) l. c. pag. 14.
- 50) Celsus. Lib. IV. cap. 3.
- 51) l. c. pag. 421.

- 52) l. c. pag. 30.
 - 53) l. c. pag. 109.
 - 54) Ueber Balggeschw. in chir. Abhandl. und Vers. von
H. Cooper und B. Travers. Abhandl. II. S. 253.
Taf. XI.
 - 55) l. c. pag. 29.
 - 56) l. c. Thl. II. pag. 1219.
-

Theses defendendae.

- 1) Non dantur morbi animae.
 - 2) Phantasia vivida, praecipue visu excitata, aliquam in embryonis evolutionem exercere potest vim.
 - 3) Quomodo organismi vivi calor oriatur, obscurum hucusque est problema physiologicum.
 - 4) Sanguinem non esse partem organismi, contendendo, sed substantiam externam, qua corpus continuo excitetur et restauretur.
-

S p h a l m a t a.

- Pag. 5. L. 14. tantam l. tantum.
 — 7. — 8. catem l. cutem.
 — 9. — 11. folliculorum l. folliculorum.
 — 13. — 12. conculabilis l. coagulabilis.
 — 40. — 19. obscurae l. obscure.
 — 45. — 23. rigida l. frigida.
-